

Asia: VN/17577/2022

Lausuntopyyntö tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi tehdystä selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat pienten ja keskisuurten yritysten merkittävimmät esteet sovittelumenettelyjen käytölle riidanratkaisussa

Varmaan ei ole kaikilla yrityksillä tiedossa, mitä sovintomenettelyjä on käytettävissä. Yritykset eivät osaa hakea sovintomenettelyä. Voi myös olla, että riidan jo pitkittyttyä sovintomenettelylle ei katsota olevan edellytyksiä. Kustannuskysymys tämä ei todennäköisesti ole.

Tulisiko riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä kehittää sovittelumenettelyjen nykyistä suuremman hyödyntämisen suuntaan? Jos, niin millä tavalla?

Lainsäädännössä ei ole ainakaan sanottavia kehittämistarpeita. Jos puutteita on, niitä on lähinnä tuomareiden ammattitaidossa, joka sekin on ajan saatossa kehittynyt merkittävästi. Siitä on todisteena tuomioistuinsovittelun yleistymisen.

Pitäisikö alustavaan sovitteluistuntoon osallistumisesta säätää laissa?

Ei pitäisi, en kannata pakkosovittelua. Pakko on sovitteluajatukselle vierasta. Tuomari voi edistää sovintoa riita-asian valmistelussa. Kun riita-asioissa osapuolilla on asianajajat, edellytykset sovintoon tulevat pääsääntöisesti punnituiksi. Kuluriski on paras sovinnon edistäjä. Asianajajilla on velvollisuus edistää asian sovinnollista ratkaisua. Jos asia on niin riitainen, ettei sovinto synny avustajienkaan avulla, on hyvin epätodennäköistä, että sovinto löytyisi pakollisessa sovittelussa.

Näettekö tarvetta kehittää tuomioistuinsovittelua koskevaa lainsäädäntöä ja millä tavalla, jotta siitä tulisi nykyistä toimivampi vaihtoehto pienten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun?

Lainsäädäntö on toimiva. Tietoa sen sisällöstä pitää levittää tehokkaammin yrityksille.

Pitäisikö Suomeen luoda selvityksessä esitetty tuomioistuimen ulkopuolinen institutionaalinen sovittelumenettely? Jos, niin millainen?

Nykyinen tuomioistuinsovittelu on toimiva ja sen käyttö on lisääntynyt merkittävästi. En lähtökohtaisesti kannata uusien sovintomenettelyjen luomista. On parempi tehdä yritykset

tietoiseksi tuomioistuinsovittelusta. Uusi sovitteluelin ei toimisi ilmaiseksi. On syytä tarvittaessa vahvistaa tuomioistuimia niin, että niillä on riittävät edellytykset kohtuukaikaiseen sovitteluun. Sinänsä idea siitä, että tuomioistuin voisi käyttää ulkopuolista henkilöä sovittelijana, voisi olla toimivakin ratkaisu. Pulmana on kuitenkin se, ettei tällaisen ulkoistamisen kustannuksista ole selvyyttä. Ilmaiseksi esimerkiksi asianajajat eivät tietenkään sovittelu. Uusi tuomioistuimista erillinen instituutio aiheuttaisi myös hallinnollisia kuluja. Sovittelun "ulkoistaminen" myös asianajajille tuomioistuimen päätöksellä olisi hallinnollisesti halvempi ratkaisu (jos halutaan, että muutkin kuin tuomarit sovittelevat).

Näettekö tarvetta sille, että pienten ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja voitaisiin käsitellä jossakin ratkaisusuositusta antavassa lautakunnassa kuten kuluttajariitalautakunnassa?

Tämä voisi olla toimiva idea. Kuluttajariitalautakunnan menettely on kuitenkin kirjallista, eivätkä sen suositukset ole sitovia. Tässä suhteessa parempi vaihtoehto olisi erillinen institutionaalinen sovittelu, jonka käyttöönottoa olen epäillyt lähinnä siksi, ettei menettelyn kustannuksia ole arvioitu. Jos kustannuksista saataisiin luotettava arvio, tuomioistuimen ulkopuolisen sovitteluinstituution perustamista voisi harkita.

Muita kommentteja selvityksestä?

Suurin pulma on se, ettei esitysten kustannusvaikutuksia ole arvioitu. Hyvää on se, että selvityksessä on kiinnitetty huomiota siihen, että oikeusturvavakuutuksen ja oikeusavunkin tulisi kattaa sovintomenettelyt kauttaaltaan. Sopiminen on kuitenkin halvempaa kuin asian käsittely riita-asiana. Sovittelulla on myös muita hyötyjä. Näin ollen kannattaa panostaa siihen, että sovitteluun olisi kannistinta myös vakuutuspuolelta ja oikeusavusta.

Tolvanen Matti
Itä-Suomen yliopisto